

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Lukiokoulutuksessa on viime vuosina toteutettu monia muutoksia melko lyhyellä aikataululla ja niiden vaikutuksia ei vielä ole perusteellisesti voitu arvioida. Ensimmäiset uuden oppivelvollisuuslain piirissä olevat, uuden v. 2021 opetussuunnitelman mukaan opiskelleet ja uuden tutkintorakenteen mukaan yo-kokeensa kirjoittaneet ylioppilaat valmistuivat 1.6.2024.

Nyt lausuntopyynnön kohteena olevat esitykset tulevat lisäämään lukioiden velvoitteita. Tämä tulisi huomioida myös valtionosuusrahoituksen lisäyksenä.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Tukiopetuksen antamisen velvoittavuus on hyvä, opiskelijan opiskelun edistymistä tukeva asia. Myös opiskelija tulisi velvoittaa osallistumaan tukiopetukseen, kun tarve siihen on havaittu.

Erytisopetuspäätöksen siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle koulutuksen järjestäjistä riippumatta on hyvä ja perusteltu asia. Se tukee opiskelijoiden mahdollisuutta saada tarvitsemaansa tukea lukiokoulutuksessa.

Lukion oppimäärien tavoitteista ei voida poiketa erityisopetuspäätöksen perusteella, kuten perusopetuksessa. Lukioon hakeutuville opiskelijoille ei saa muodostua käsitystä, että lukiossa kaikki samat ratkaisut kuin perusopetuksessa olisivat mahdollisia toteuttaa. Lukio-opiskelu on kurssimuotoista, ja opiskelijan ei siksi ole mahdollista saada esim. laaja-alaista erityisopetusta juuri silloin, kun ko. oppiaineen oppitunti on lukujärjestyksessä.

Tärkeintä lukiolaisen tukemisen kannalta on, että tukiopetusta ja erityisopetusta voidaan antaa matalalla kynnyksellä, joustavasti ja nopeasti. Hallintomenettely päätöksentekoiheen ja lausuntoineen ei saa kangistaa menettelyä. Lausuntojen odottaminen viivästyttää usein prosessien käynnistymistä jopa viikoilla. Tärkeämpää kuin päätöksen tekeminen asiasta on saada erityisopetus nopeasti ja joustavasti matalalla kynnyksellä käyntiin.

Erityisopetuspäätös koetaan myös nuoren leimaamiseksi. Se nostaa kynnystä hakeutua erityisopetuksen piiriin.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Lukiokoulutuksen rahoitusperusteiden muutos voi vaikuttaa koulutuksen tasavertaiseen saavutettavuuteen eri puolilla maata. Suomen koulutuspolitiikan tavoitteena on nostaa korkeakoulutettujen määrä 50 prosenttiin alle 30-vuotiaiden ikäluokissa 2030-luvulle tultaessa. Nyt suunnitellut rahoitusmuutokset ja tavoite ovat ristiriidassa keskenään. Pienten lukioiden lisän puolittuminen on valtiontalouden kannalta varsin pieni asia, mutta monelle pienelle kunnalle koulutuksellisen ja sivistyksellisen tehtävän suorittamisen kannalta tärkeä. Myös tiheämmän kouluverkon alueella tarvitaan pieniäkin lukioita. Julkisten kulkuyhteyksien oleellinen heikkeneminen aiheuttaa sen, ettei kulkeminen edes naapurikuntaan sen päivittäisten aikataulujen mukaan ole mahdollista. Lisäksi pienen lukion loppuminen pienestä kunnasta tulisi merkittävästi vaikuttamaan yläkoulun pätevien opettajien työllisyyteen ja heikentäisi siten merkittävästi opetuksen laatua peruskouluissa.

Nyt lausuntopyynnön kohteena olevien toimenpiteiden kustannusvaikutusta ei olla huomioimassa valtionrahoituksessa. Kaikki uudet tehtävät tulevat talousvaikeuksissa olevien kuntien maksettaviksi. Tämä ei voi olla vaikuttamatta koulutuksen yhdenvertaiseen tarjontaan ja saavutettavuuteen.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Oikeus englanninkielisen lukiokoulutukseen ja ylioppilastutkintoon on rajattava selkeästi ja yksiselitteisesti.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Toisaalta taito- ja taideaineiden tuominen yhdeksi ylioppilastutkinnon kokeeksi lisää niiden painoarvoa ja tuo ne tasavertaisempaan asemaan muiden oppiaineiden kanssa.

Onko huomioitu, miten korkeakoulut todistusvalinnassa painottavat taito- ja taideaineiden kokeita? Mikäli ne eivät huomioi, ylioppilaille näistä kokeista ei olisi merkittävää hyötyä.

Nykyisten ylioppilaskokeiden järjestäminen on iso työ ja aiheuttaa paljon järjestelyjä. Erityisen paljon sitä on syksyn kirjoitusten aikaan, jolloin opetus pyörii täysillä, kun abit ovat edelleen koulun vahvuudessa ja valvojista on pulaa. Kirjoitukset sitovat aina myös tiloja, joita muuten käytettäisiin muihin tarkoituksiin. Uusi koe lisää järjestelyjä ja pidentää esim. liikuntasalien muun käytän katkoa. Vielä on varsin epäselvää, millaisia toimenpiteitä ennakkotehtävät edellyttävät. Miten taataan se, että kokelaat eri lukioissa ovat tasavertaisessa asemassa ennakkotehtävien osalta, kun koulujen tilat ja välineet ovat erilaisia? Miten ennakkotehtävät dokumentoidaan sensoreita varten jne.? Uudet kokeet ovat myös kustannuskysymys.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

-

Heikkilä Ilkka
Eurajoen lukio